

Punkalaitumen kunta

OHJE vaikutusten ennakoarviointiin (EVA) päätöksenteon valmistelussa

Johdanto

Kunnallishallinnossa tehtävät päätökset ovat usein mittavia ja laajoja, ja ne vaikuttavat merkittävästi kuntalaisiin ja kunnan talouteen. Siksi päättäjien tulee voida arvioida eri päätösvaihtoehtojen vaikutuksia kokonaisvaltaisesti ja pitkällä aikajänteellä.

Päätöksenteossa tarvitaan erilaisia päätösvaihtoehtoja, joista voidaan valita kuntalaisten näkökulmasta paras vaihtoehto. Päätösesitysten läpinäkyvyys ja avoimuus edellyttävät vaihtoehtoisia päätösesityksiä ja arvioita, miten nämä erilaiset päätökset vaikuttavat kuntaan ja kuntalaisten elämään.

Vaikutusten ennakoarvioinnilla kunnallisessa päätöksenteossa tarkoitetaan päätösesitysten vaikutusten arviointia etukäteen. Päätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä tulee ottaa huomioon, miten ne vaikuttavat kuntalaisiin, ympäristöön, organisaatioon ja henkilöstöön, talouteen sekä yritystoimintaan.

Ennakoarvioinnin tarpeellisuuden tunnistaminen

Ennakoarviointi tulee tehdä, kun

- päätös on strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä
- päätöksellä on laajakantoisia, välittömiä ja/tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin, elinoloihin ja terveyteen
- päätöksellä on laajakantoisia, välittömiä ja/tai pitkän aikavälin vaikutuksia yritystoimintaan
- kyseessä on merkittävä muutos palveluissa tai kyseessä on uusi palveluiden järjestämistapa merkittävälle kokonaisuudelle

Esittelijä/valmistelija päättää ennakoarvioinnin tarpeellisuudesta. Arvio tulee tehdä ennen valmistelun aloittamista. Vastuu tarvearvioinnista on valmistelijoilla ja esittelijöillä. Ennakoarvioinnin tarpeellisuuden tunnistamisessa voi käyttää apuna liitteen 1 mukaista taulukkoa.

Vaikutusten ennakoarvioinnin laatiminen

Mikäli päätösesityksen valmistelussa päädytään laajempaan vaikutusten ennakoarviointiin, niin silloin työvälineenä käytetään ”Sähköinen hyvinvointikertomus” -sovellusta, jonka avulla laaditaan ”laaja EVA”.

Päätösten vaikutuksia tarkastellaan eri näkökulmista. Päätöksen vaikutusta tulee arvioida sekä lyhyellä että pitkällä aikajänteellä päätöksestä riippuen. Vertailua varten muodostetaan yksi tai useampi vaihtoehto ja kuvataan päätöksen perustelutekstissä tai erillisellä liitteellä. Yhtenä vaihtoehtona tulee aina esittää ns. nollavaihtoehto, jossa kuvataan, mitä tapahtuu, jos asialle ei tehdä mitään.

Kuntalaiset

Ihmisiin kohdistuvat sosiaaliset ja terveysvaikutukset ottaen huomioon eri ihmisryhmät kuten esimerkiksi sukupuoli, ikä, asuinpaikka, koulutus, työmarkkina-asema tms.

Ympäristö

Ympäristövaikutukset kohdistuvat esimerkiksi ihmisten elinoloihin, terveyteen ja viihtyvyyteen, luontoon tai ilmastoon. Päätöksen vaikutus voi aiheutua esimerkiksi luonnonvarojen ja energian käyttöön liittyvien päästöjen ja jätteiden määrästä, kulutuskäyttämisen muutoksesta tai liikkumis- ja liikenneratkaisuista.

Organisaatio ja henkilöstö

Tarkastellaan vaikutuksia organisaatioiden välisiin suhteisiin, tehtäviin ja menettelytapoihin. Lisäksi päätöksellä voi olla vaikutuksia esimerkiksi henkilöstön määrään, asemaan ja osallisuuteen.

Talous

Taloudelliset vaikutukset kohdistuvat kunnan tuloihin ja menoihin, joko niitä lisäämällä tai vähentämällä. Päätökset voivat vaikuttaa myös väestöryhmien ja kotitalouksien asemaan ja käyttäytymiseen. Vaikutukset voivat olla myös välillisiä.

Yritystoiminta

Yritysvaikutusten näkökulmasta arvioidaan muun muassa vaikutukset alueen vetovoimaan ja palvelurakenteeseen. Päätökset voivat koskea esimerkiksi strategian valmistelua, julkisia hankintoja, kaavoitusta, liikennettä tai palveluiden järjestämistä.

Vaikutusten ennakoarvioinnissa noudatetaan Suomen Kuntaliiton suositusta ”Vaikutusten ennakoarviointi kunnallisessa päätöksenteossa”.